

UDENRIGSMINISTERIET

Den 10. juni 2025

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT

Indledning af forhandlinger om frihandelsaftaler med GCC (Gulf Cooperation Council) og dets medlemslande

KOM (2025) 194

Nyt notat.

1. Resumé

Rådet ventes i juni 2025 at skulle tage stilling til forslag til rådsbeslutning med tilhørende forhandlingsdirektiver om, at EU kan indlede forhandlinger om frihandelsaftaler med GCC (Gulf Cooperation Council) og individuelle GCC-medlemslande. Formålet med at indgå frihandelsaftalerne er at skabe bedre betingelser for at styrke det regionale og bilaterale handels- og investeringssamarbejde mellem EU og GCC.

2. Baggrund

GCC består af seks medlemslande: Bahrain, De Forenede Arabiske Emirater (FAE), Kuwait, Oman, Qatar og Saudi-Arabien. GCC-regionen er EU's sjette største eksportmarked.

EU's handels- og investeringsforbindelser med GCC-landene er i øjeblikket omfattet af partnerskabs- og samarbejdsaftalen (PCA) fra 1989. I 1989 bemyndigede Rådet Kommissionen til at indlede forhandlinger med landene i GCC om en interregional frihandelsaftale eller hvis relevant bilaterale frihandelsaftaler. Efter mere end ti års interregionale forhandlinger med GCC vedtog Rådet i 2001 reviderede forhandlingsdirektiver for at puste nyt liv i processen. Forhandlingerne gik i sidste ende i stå i 2008 på grund af uenighed om indholdet

På topmødet mellem EU og GCC den 16. oktober 2024 blev parterne enige om, at handels- og investeringsforbindelserne mellem Unionen og GCC skal udvikles, hvor det er relevant, i multilaterale, regionale og bilaterale rammer, og at begge parter fortsat vil undersøge skræddersyede aftaler, der støtter handel og investeringer, hvilket danner baggrund for Kommissionens forslag.

Kommissionen har efterfølgende den 8. maj 2025 fremlagt udkast til forhandlingsdirektiver, der bemyndiger Kommissionen til at indlede forhandlinger om frihandelsaftaler med GCC og dets medlemslande.

Udkastet vedrører forhandling af en eller flere aftaler, der falder ind under den fælles handelspolitik, og kan også omfatte specifikke forpligtelser vedrørende transport. Derfor er det væsentlige retsgrundlag fastsat i artikel 207, stk. 4, første afsnit, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) og for transportaspekterne i artikel 91 i TEUF og artikel 100, stk. 2, i TEUF.

De foreslåede forhandlingsdirektiver vil yderligere understøtte det strategiske partnerskab med Golfstaterne og desuden supplere og indgå i EU's bredere netværk af handelsaftaler med internationale partnere.

3. Formål og indhold

Rådet ventes i juni 2025 at skulle tage stilling til forslag til rådsbeslutning med tilhørende forhandlingsdirektiver om, at EU kan indlede forhandlinger om frihandelsaftaler med GCC og individuelle GCC-medlemslande. Formålet med at indgå frihandelsaftalerne er at skabe bedre betingelser for at styrke det regionale og bilaterale handels- og investerings samarbejde. Det nye udkast til forhandlingsdirektiver vil erstatte de tidligere forhandlingsdirektiver fra 1989, som revideret i 2001.

Frihandelsaftaler med GCC-landene er relevante for EU's handelspolitiske prioriteter, bl.a. i forhold til at styrke EU's konkurrenceevne og diversificere handelsforbindelser og forsyningskæder.

Udkastet til forhandlingsdirektiver lægger op til, at aftalerne skal være ambitiøse, omfattende og i fuld overensstemmelse med WTO's regler. Dette inkluderer yderligere gensidig liberalisering af handel med varer og tjenesteydelser og fastsættelse af regler vedrørende en lang række handels- og investeringsrelaterede spørgsmål.

Udkastet lægger op til, at EU i forhandlingerne med GCC og dets medlemslande skal søge at inkludere bl.a. nedenstående elementer:

- Handel med varer
- Oprindelsesregler
- Handelsbeskyttelse
- Told- og handelslettelser og gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål
- Tekniske handelshindringer
- Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger
- Dyrevelfærd
- Intellektuelle ejendomsrettigheder og geografiske betegnelser
- Konkurrence, subsidier og statsejede virksomheder
- Offentlige udbud
- Handel og bæredygtig udvikling
- Tjenesteydelser og investeringer
- Digital handel
- Kapitalbevægelser, betalinger og overførsler samt midlertidige beskyttelsesforanstaltninger
- Energi og råstoffer
- Små og mellemstore virksomheder
- God reguleringspraksis
- Gennemsigtighed
- Bilæggelse af tvister

Hvad angår handel med varer sigtes mod den størst mulige handelsliberalisering i overensstemmelse med prioriteten om at fremme EU's konkurrenceevne. Aftalerne bør dække stort set al handel med varer mellem parterne. De bør også indeholde bestemmelser, der begrænser anvendelsen af handelsbegrænsende praksis såsom import- og eksportrestriktioner, herunder import- og eksportmonopoler, import- og eksportlicenser, gebyrer og formaliteter, transit, midlertidig indførsel af varer og reparerede varer.

Hvad angår tjenesteydelser sigtes mod en gradvis og gensidig handelsliberalisering, der omfatter en betydelig sektordækning og finder anvendelse på alle leveringsmåder.

Hvad angår bæredygtighed, lægges bl.a. op til, at aftalerne bør fremme gennemførelse af 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling og indeholde bestemmelser, der kan sikre tilslutning til og effektiv gennemførelse af relevante internationalt aftalte principper, regler og standarder på miljø-, menneskerettigheds- og arbejdsmarkedsområdet, herunder bl.a. ILO's grundlæggende instrumenter og Paris-aftalen.

Der lægges ikke op til at inkludere investeringsbeskyttelse i aftalerne.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres, hvad angår udkastet til forhandlingsdirektiver.

Europa-Parlamentet skal i henhold til TEUF artikel 218 godkende eventuelle aftaler.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant, da den fælles handelspolitik henhører under Unionens enekompetence i henhold til artikel 3, stk. 1, litra e), i TEUF, og da forhandlingerne om internationale aftaler om forpligtelser vedrørende levering af tjenesteydelser på transportområdet er blevet en enekompetence i overensstemmelse med artikel 3, stk. 2, i TEUF.

6. Gældende dansk ret

En færdigforhandlet frihandelsaftale mellem EU og GCC eller GCC's medlemsstater forventes ikke at få konsekvenser for gældende dansk ret.

7. Konsekvenser

Indgåelse af en frihandelsaftale med GCC eller GCC's medlemsstater forventes at få positive samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske konsekvenser i form af bl.a. øget eksport, øget vækst og et større beskatningsgrundlag.

For så vidt angår de statsfinansielle konsekvenser, forventes disse hovedsageligt at ske indirekte via EU-budgettet i form af lavere toldindtægter. Dog berøres danske offentlige indtægter også, idet 20 % af toldprovenuet går til de enkelte medlemslande. Lavere egne indtægter til EU-budgettet vil alt andet lige medføre et højere dansk bidrag. De statsfinansielle virkninger af lavere toldindtægter ventes dog på sigt at blive modvirket af øget vækst og beskatningsgrundlag.

Indgåelse af en frihandelsaftale med GCC eller GCC-medlemsstater forventes ikke at have negative konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet. Aftalens bestemmelser på området for bæredygtig udvikling kan have positive konsekvenser for miljøet og beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Udenrigsministeriet har den 28. maj 2025 sendt Kommissionens forslag i høring i Handelspolitisk Specialudvalg, inklusive erhvervs- og civilsamfundsorganisationer.

Landbrug & Fødevarer støtter generelt EU's handelspolitiske initiativer og således også det konkrete forslag om at igangsætte forhandlinger vedr. GCC-regionen. Det er positivt, at Kommissionen og GCC genoptager de tidligere forsøg på at nå til enighed om at udnytte de handelsmæssige potentialer, da man siden 1989 ad flere omgange har lagt resurser i at kunne færdiggøre en interregional frihandelsaftale. Desuden er det positivt, at man samtidig vil muliggøre parallelle forhandlinger med de enkelte lande i regionen.

Landbrug & Fødevarer vurderer, at en frihandelsaftale vil kunne indfri det store potentiale, der eksisterer på tværs af fødevareklyngens forskellige produktionsgrene og langs dens integrerede forsyningskæde. Danske produkter og løsninger vil således i endnu højere grad end nu kunne afsættes til regionen, både som direkte eksport, men også som bidrag til opbygning af regional produktionskapacitet.

Ifm. opdatering af det eksisterende forhandlingsmandat er det vigtigt, at der fortsat sigtes efter en ambitiøs frihandelsaftale med reel afvikling af både toldsatser og ikke-tarifære barrierer, herunder anerkendelse af ækvivalens ifm. SPS-foranstaltninger. Der bør også sikres transparens i både det interregionale forhandlingsforløb og de bilaterale forhandlinger, herunder afklaring af timing og indhold af de forskellige forhandlingsforløb. Derved kan danske fødevareklynges input bidrage til at sikre indfrielse af potentialet i EU's fremtidige aftaler med GCC-regionen.

3F ønsker først og fremmest at udtrykke glæde over, at EU-kommissionen, i disse handelspolitisk turbulente tider, udtrykker ønske om at fastholde sin bæredygtighedspolitik og ikke mindst har forventninger til at de lande, man vil indgå frihandelsaftaler med, skal overholde ILO's grundkonventioner. For 3F har det højeste prioritet, at EU ikke lader sig friste til at slække på sine grundlæggende værdier. Forslaget indeholder flg. sætning: "Aftalerne bør omfatte en forpligtelse for hver part til at gøre en vedvarende og vedvarende indsats for at ratificere eventuelle udestående grundlæggende ILO-konventioner." Vi anbefaler, at sætningen strammes, så det bliver et krav, at alle 10 grundkonventioner ratificeres som forudsætning for at komme med i en frihandelsaftale med EU. Den globale fagbevægelses årlige rettighedsindeks bekræfter, at de arabiske stater er blandt verdens værste for arbejdstagerrettigheder. Det er især migrantarbejdere, der udgør langt hovedparten af arbejdsstyrken, som er underlagt et direkte forbud mod at organisere sig i fagforeninger. Al erfaring viser, at skal arbejdstageres løn- og arbejdsforhold forbedres, så skal rettighederne først og fremmest sikres. I Saudi Arabien er fagforeninger forbudt i det hele taget. Det er ikke acceptabelt for fagbevægelsen at EU indgår frihandelsaftaler med lande, der hverken tillader foreningsfrihed eller ret til kollektiv forhandling, som er de allermest grundlæggende arbejdstagerrettigheder. 3F ønsker at få tydeliggjort, at bestemmelserne skal sikre, at grænseoverskridende levering af serviceydelser ikke kan bruges af virksomheder til at forårsage social dumping i EU. Derfor bør reglerne sikre, at serviceydelser leveres på løn- og arbejdsforhold, der svarer til tilsvarende serviceydelser i det pågældende land. I Danmark skal områdets overenskomst-bestemmelser overholdes. I forbindelse med offentlige udbud bør det endvidere sikres, f.eks. via sociale klausuler, at social dumping ikke kan finde sted hverken direkte eller ved brug af underleverandører eller underentreprenører.

Lægemiddelindustriforeningen anbefaler, at Saudi-Arabien skal sikre patenterbarhed af medicinsk anvendelse af produkter i overensstemmelse med TRIPS og international praksis (fx EPC2000). At der sikres gennemsigtighed og forudsigelighed i patentmyndighedens praksis, herunder mulighed for reel appel samt at beskyttelse af regulatoriske data (RDP) udvides til at opfylde TRIPS+-standarder som minimum og ikke blot baseres på fortrolighedsprincipper.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Forventningen er, at EU's medlemslande generelt vil stille sig positive over for vedtagelsen af forhandlingsdirektiver om frihandelsaftaler mellem EU og GCC og dets medlemslande. Der forventes som udgangspunkt forskellige vægtninger blandt medlemslande for så vidt angår offensive og defensive handelsinteresser.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter, at EU indleder forhandlinger om frihandelsaftaler med GCC og dets medlemslande med henblik på at styrke rammevilkårene for samhandel og investeringer til gavn for danske virksomheder og dansk vækst og beskæftigelse og for EU's konkurrenceevne samt mulighed for at diversificere forsyningskæder og styrke globale partnerskaber.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.